

Höstraps

Försöksåret 2014/2015 testades 66 olika höstrapsorter i fem olika försöksserier. Sju av sorterna har testats separat i speciella försök med dokumenterad förekomst av klumprotsmitta och redovisas separat i serien OS 25. 17 av sorterna testades för första gången i Sverige vilket sker i serien OS 21. I OS 22/L7 822 testas de tio mest vinterhårdiga sorterna i försök främst placerade i Mälardalen och Närke. I OS 23 testas linjesorter, antalet provade linjesorter faller och endast åtta sorter har provats 2015. Största antalet sorter finns i OS 24 där 33 olika sorter provats för andra året eller mer. OS 21, 23 och 24 är placerade i Skåne, Kalmar, Gotlands och Väst- och Östergötlands län. Mätare i samtliga försök är en sortblandning bestående av två linjer och två hybrider. Sortblandning 2015 har bestått av linjesorterna Epure och Apanaci samt hybriderna Exstorm och Visby.

Återigen genomgick höstrapsen ett odlingsår präglats av synnerligen god höstutveckling och skonsam vinter. Idogt regnande i västra Sverige vid tiden för sådd medförde att fyra av fem planerade försök fick flyttas från FiV till Skåne, Östergötland, Gotland och Kalmar. Detta medförde en något senare sådd vilket inte verkar ha påverkat avkastningen negativt denna milda höst 2014. Att vinterpåfrestningarna återigen har varit i det närmaste obefintliga gör att en flerårsmanställning i princip saknar känningar av vad vi kan kalla en normal svensk vinter. För att finna försök med vinterpåfrestning får man i princip gå tillbaka ända till 2009. Den svala och regniga sommaren tycks ha gynnat rapsen som gav en mycket god skörd i hela landet, såväl i odling som i försök. Samtliga sortförsök har skördats enligt plan och skördenivån kan sammanfattas som mycket hög. Högst skördar återfinns i försöken kring Tomelilla och Simrishamn på Österlen där mätaren har avkastat 6 790 respektive 7 200 kilo per hektar.

Sedan några år samredovisas område D+E (Öster- och Västra Götaland). Det är dock en kraftig övertikt av resultat från område D (Östergötland) beroende på utvintring och etableringsproblem i väst.

Ekonomisk utvärdering

Utsädeskostnaden för en ny hybrid bedöms i årets försökssammanställning till 700 kr per hektar, kostnaden för en linjesort till 250 kr per hektar med hänsyn tagit till linjesortens lägre tusenkornvikt. Med samma plantantal eller 20 procent högre för linjesorter så motsvarar det ett högre skördebehov för hybriderna på 145–155 kilo frö per hektar vid ett fröpris på tre kronor. Lönsamheten i att välja en hybrid sort infaller då redan vid ett relativt på fyra enheter högre råfettsskörd än de bästa linjesorterna Festivo och Alegria. Det mesta talar alltså starkt för att det är hybrid sorter som ger bäst odlingsnetto i de allra flesta situationer.

Tabell 1. Avkastningsresultat från sortförsök 2015

Sort	Skåne Område A		Skåne Område B		ÖSF/FIV Område D+E	
	Råfett kg/ha Rel. tal	Antal	Råfett kg/ha Rel. tal	Antal	Råfett kg/ha Rel. tal	Antal
Sortblandning	2460 (100)	8	2510 (100)	11	2570 (100)	7
V3160L	110	2	105	4	103	2
SY Carlo	107	4	110	3	98	3
Mascara	105	4	107	3	96	3
Raffiness	105	2	103	4	104	2
ES Alegria (OP)	105	2	99	4	99	2
NK Festivo (OP)	105	2	96	4	101	2
Trinity (OP)	105	2	93	4	94	2
Armstrong	104	2	107	4	106	2
DK Exstorm	104	4	104	3	100	3
Incentive	104	2	102	4	100	2
Popular	103	2	109	4	102	2
Fonzzi	102	2	110	4	102	2
DK Explicit	102	3	109	3	101	3
Horcal	102	3	106	3	100	3
Mantara	102	2	106	4	96	2
PT234	102	2	103	4	96	2
ES Valegro (OP)	102	2	95	4	99	2
SY Saveo	101	3	106	3	96	3
Fencer	101	2	104	4	94	2
Vario	101	2	102	4	93	2
Epure (OP)	101	2	95	4	109	2
Garou	100	3	110	3	94	3
DK Extrovert	100	3	107	3	99	3
DK Exprit	100	2	104	4	92	2
Hertz	99	3	105	3	96	3
DK Exentiel	99	2	104	4	88	2
PT 211	99	3	103	3	102	3
Mercedes	97	3	108	3	102	3
Balance	97	2	99	4	101	2
DK Exsala	96	3	105	3	97	3
Inuit	96	3	103	3	89	3
Compass	96	4	102	3	97	3
Arazzo	96	3	102	3	97	3
SY Fighter	96	3	101	3	98	3
Avatar	95	4	104	3	96	3
Marathon	95	3	98	3	96	3
Navigator	94	3	104	3	90	3
Shrek	94	2	103	4	98	2

Tabell 1. Forts.

Sort	Skåne Område A		Skåne Område B		ÖSF/FIV Område D+E	
	Råfett kg/ha Rel. tal	Antal	Råfett kg/ha Rel. tal	Antal	Råfett kg/ha Rel. tal	Antal
Safer	94	3	101	3	97	3
Sherpa	94	4	99	3	92	3
Inspiration	93	3	102	3	95	3
Minerva	93	3	102	3	89	3
V2950L	93	3	98	3	87	3
Quartz (OP)	93	2	91	4	83	2
SW Apanaci (OP)	93	2	90	4	92	2
Anisse	91	2	106	4	80	2
Lexer	91	3	97	3	85	3
PR46W20	90	4	102	3	89	3
Galileo (OP)	90	2	87	4	91	2
SY Alister	89	3	92	3	90	3
PX113	88	2	99	4	90	2
SWO R 949	88	3	96	3	89	3
ES Natalie	87	3	101	3	92	3
SY Marten	87	3	100	3	89	3
Troy	87	3	95	3	95	3
CWH 298	83	2	96	4	91	2
ES Danube	81	3	89	3	83	3
PR44D06	80	4	95	3	93	3
DK Sensei	69	1				

Sorter markerade med OP avser linjesorter

Sortblandning består 2015 av linjesorterna Epure och Apanaci samt hybriderna Exstorm och Visby.

Tabell 2. Avkastningsresultat från sortförsök 2011-2015

Sort	Område A		Område B		Område D+E	
	Råfett kg/ha	Antal försök	Råfett kg/ha	Antal försök	Råfett kg/ha	Antal försök
Sortblandning	2270 (100)	37	2290 (100)	31	2180 (100)	33
DK Explicit	111	7	116	7	116	8
Garou	110	5	111	5	104	7
Horcal	109	5	112	5	108	7
Inuit	108	7	108	7	99	8
DK Exstorm	108	13	110	9	110	10
Arazzo	107	5	107	5	105	7
SY Carlo	107	12	107	9	107	10
Compass	106	17	105	11	105	12
Mascara	106	16	108	11	106	12
DK Extrovert	106	7	111	7	111	8
Mercedes	106	5	115	5	107	7
PT 211	105	7	105	7	110	8
SY Saveo	105	5	106	5	102	7
Avatar	105	11	109	9	105	10
DK Exsala	105	5	110	5	111	7
NK Festivo (OP)	104	14	100	12	100	14
ES Alegria (OP)	104	14	102	12	98	14
Sherpa	103	15	107	11	104	12
Navigator	103	11	108	9	100	10
Trinity (OP)	102	8	99	8	94	9
Epure (OP)	102	15	99	12	102	14
Marathon	102	5	101	5	103	7
Vario	102	4	106	6	100	6
SY Fighter	102	7	106	7	107	8
Inspiration	102	11	106	9	107	10
Safer	102	5	109	5	110	7
Hertz	101	11	104	9	101	10
PR46W20	101	17	105	11	100	12
SW Apanaci (OP)	100	14	98	12	99	14
Minerva	99	5	106	5	99	7
SY Marten	98	5	104	5	97	7
Galileo (OP)	97	14	95	12	97	14
SWO R 949	96	7	96	7	98	8
Troy	96	7	99	7	99	8
PR44D06	96	17	99	11	101	12
Quartz (OP)	94	5	97	6	90	6
V295OL	94	5	98	5	99	7
ES Natalie	93	5	103	5	99	7
Lexer	91	5	98	5	97	7
ES Danube	90	5	95	5	95	7
DK Sensei	86	4	98	4	104	5

Samtliga sorter, sortnamn följt av OP indikerar linjesort. Fet stil anger topp 5 i varje region

Tabell 3. Sortegenskaper 2011-2015

Sort	Mognadstid dagar	Strållängd cm	Stjälkstyrka	Övervintring	Råfett % av ts
Sortblandning	351	133	93	90	49,1
Arazzo	0	4	96	92	48,7
Avatar	0	4	95	91	50,7
Compass	1	8	97	91	51,1
DK Explicit	-1	11	89	92	50,8
DK Exsala	1	7	85	91	49,7
DK Exstorm	-1	6	89	91	50,2
DK Extrovert	-1	0	89	89	50,5
DK Sensei	-4	-13	94	93	48,3
Epure (OP)	1	0	95	91	49,9
ES Alegria (OP)	-2	-5	90	89	50,3
ES Danube	1	5	89	91	47,6
ES Natalie	-2	0	94	91	48,2
Galileo	0	-6	94	91	49,9
Garou	1	4	92	92	49,5
Hertz	1	9	94	87	49,3
Horcal	1	6	97	93	50,3
Inspiration	-1	10	93	90	49,4
Inuit	0	8	92	97	50,7
Lexer	-2	2	90	91	49,9
Marathon	0	-4	92	91	48,8
Mascara	0	0	94	89	49,3
Mercedes	-1	3	93	91	50,6
Minerva	-1	0	93	91	50,2
Navigator	0	5	89	93	49,8
NK Festivo (OP)	1	-1	94	90	49,9
PR44D06	0	-14	96	96	49,6
PR46W20	-1	8	95	89	50,9
PT 211	2	6	97	89	50,3
Quartz (OP)	-3	-8	91	90	49,3
Safer	-2	2	86	91	49,6
Sherpa H	-1	-1	94	91	49,5
SW Apanaci (OP)	0	-5	95	92	50,3
SWO R 949	0	-1	91	93	49
SY Carlo	0	4	91	90	49,2
SY Fighter	1	1	94	89	49,3
SY Marten	0	-4	92	92	48,9
SY Saveo	0	2	93	96	49,7
Trinity (OP)	0	-6	95	92	49,7
Troy	-1	-11	95	92	49,3
V2950L	-1	1	89	90	49,8
Vario	0	2	96	90	49,9

Samtliga sorter, sortnamn följt av OP indikerar linjesort

Sortbeskrivningar

Från 2013 mäts alla resultat mot sortblandning. Sortblandning består till 50 procent av grobara frön av linjesort och 50 procent av hybrid-sort. Den kraftiga dominansen av hybrider och den minskade provningen av linjesorter gör att vi sedan 2013 redovisar alla sorter i en och samma jämförelse. Hybriderna dominerar och de få linjesorterna är märkta med (OP) efter sitt sortnamn. Hybriderna visar högre avkastning än linjesorten även om odlingsåret 2015 var ovanligt gynnsamt för linjesorter.

Det finns inte plats att i detalj beskriva och redovisa varje sort, för detta hänvisas till sortval utgiven vid SLU. Vi koncentrerar oss i stället till några nedslag bland de för Sverige mest intressanta sorterna.

Stjälkstyrkan är mestadels god men DK Exstorm, Navigator, DK Extrovert, DK Exsala och Safer har signifikant svagare stjälkstyrka än mätaren. Compass, PT211, Arazzo, Horcal och Vario, är de mest stjälkstyva sorterna.

Speciellt korta är dvärghybriderna DK Sensei, PR44D06 och Troy. De längsta sorterna är Compass, DK Explicit, Hertz, Inspiration, Inuit samt PR46W20.

Vintern var skonsam även 2015 vilket bidrar till höga vinterhärdighetssiffror i femårssammanställningen samtidigt som hårda vintrar nu saknas helt i femårsgenomsnittet. Det är orsaken till de lite högre siffrorna på många sorter i denna sammanställning. Generellt så är övervintringen mycket god bland de sorter som testas i Sverige. Mätaren har värdet 90 men består också av fyra mycket vinterhärdiga sorter.

Mognadstiden är för mätaren 351 dagar och de flesta sorterna mognar någon dag före eller efter. Inga sorter är graderade som speciellt sena men DK Sensei mognar fyra dagar och linjesorter Quartz mognar tre dagar tidigare än mätaren.

Oljehalten i mätaren är 49,1 procent av t.s. Allra högst oljehalt återfinns i Compass följt av PT211, DK Explicit, Avatar och Inuit.

Avkastning

Försöksåret 2015 var gynnsamt för linjesorter, att skillnaden i jämförelse mot hybrider blivit så pass liten har inte skett på länge. Orsaken ligger i odlingsförutsättningarna med mild höst, god höstutveckling och goda tillväxtbetingelser under sommaren. Det finns många försöksår tillbaka i tiden där hybriderna visat sin styrka vid mer stressade situationer.

I Sverige är Compass en av de mest beprövade sorterna i försöken. Sorten ligger trots sina sju år i provning kvar i toppen i område A men går även bra i övriga områden. Vid en helsvensk flerårsjämförelse uppvisar DK Explicit (115), Horcal (111), DK Extrovert (110), DK Exstorm (110), Mercedes (110) och DK Exsala (110), samtliga signifikant högre råfettskörd än mätaren.

Bäst sorter i område A är DK Explicit, Garou, Horcal, Inuit och DK Exstorm, men tätt efter kommer sorter som Arazzo, SY Carlo, Compass, Mascara, DK Extrovert och Mercedes.

I B området är DK Explicit, Mercedes, Horcal, DK Extrovert och Garou de fem högst avkastande sorterna. Noterbart är att DK Explicit även i år ligger över de andra, men inte fullt så högt som 2014 när det gäller försprånget till näst bästa sort i område A, B och D+E.

I D+E området är DK Explicit, DK Extrovert, DK Exstorm, DK Exsala, PT 211 och Safer, de högst avkastande sorterna.

Andra sorter som utmärkt sig under 2015 med hög avkastning men provats för första gången i Sverige är hybriderna V316OL från Monsanto, Fonzi från RAGT och Armstrong från Lima-grain.